

Һаумыһығыз, хөрмәтле жюри ағзалары һәм коллегалар. Минен методик темам **“Тиз укыу методы аша укыуларың коммуникатив компетенцияһын формалаштырыу”** тип атала. Ә бөгөн мин һезгә **“Укыуларың коммуникатив компетенцияларын формалаштырыуға тиз укыу алымдарын кулланыу”** тип аталған осталык дәрәжәһә тәкдим итәм.

Осталык дәрәжәһә максаты:

Тиз укыуҙы формалаштырыуға кулланылған алымдар тәжрибәһә менән уртаклашыу.
Ошо методтың үзгәртүләре менән танышыу.

Бөгөн без:

-тиз укыу методы тураһында мәғлүмәт алырбыз;
-укыу тизлегәһә һәм хәтерҙә диагностикалары;
-тиз укыу процессында баш мейеһә эшмәкәрлегенә функцияһын карап үтәрбез;
“-тиз укыу аша нисек укыуларың коммуникатив компетенцияларын үзгәртә алабыз” һорауына яуап эзләрбез?

Бөгөнгө ФГОС шарттарында белем биреү процесында укыуларың үзгәртү белем ала (таба), кәрәкле мәғлүмәт туплай, гипотеза тәкдим итә, һығымталар яһай белеүҙәрән формалаштырыуы алымдары һәм методтары кулланыу проблемаһы актуаль булып кала. Йәғни бөгөнгө укыуыла уның үзгәртү белем ала белеүән тәһмин итеүсә универсаль укыу эшмәкәрлегә формалашырга тейеш. Кәрәкле мәғлүмәттә туплаған вақытта укыуларың күп укырға тура килә. Әгәрҙә укыуының укыу темпы, укығанды аңлау һәләтә түбән булһа, уның укыуға мотивацияһы юғала, укыу сифаты түбәнәйә. Шуның өсөн мин нисәнсе класс булуға карамастан, тиз һәм аңлы укыу өстөндә эш алып барылырга тейеш тип уйлайым.

Тиз укыу шәп укыуҙы ғына аңлатмай,ә шәп укыу менән бер рәттән аңлы укыу, шул ук вақытта кәрәкле мәғлүмәттә алып өлгөрөүгә аңлата. Тиз укыу һәләтәһә эйә булып өсөн укыуларың хәтерән, фекерән, игтибарлылығын үзгәртә кәрәк. Уларҙы үзгәртә ошондай этаптары мотлак үтәргә тейешбез:

- Инеш диагностика;
-Игтибар концентрацияһын үзгәртүгә күнәгеүҙәр ;
-Күзгәртү, образлы фекерләүгә үзгәртү;
-Ишетү, күрү, моторика аша хәтерҙә үзгәртү ;
-Парлы һүзәр, образдар менән эшләү ;
-Мәғлүмәттә хәтерҙә калдырыу өсөн ғәләм киңлегә (пространство) менән бәйләү .

Башта Укыуларың кызыкһындырыу максатында тиз укыу

A collage of six portraits of Russian leaders. The top row features three portraits: Peter the Great in a dark suit and white cravat, Ivan the Terrible in a yellow tunic with a sword, and Peter the Great (younger) in a dark suit and white cravat. The bottom row features three portraits: Catherine the Great in a red and black dress with a white ermine collar, Alexander Pushkin in a green military uniform with red epaulettes, and Vladimir Lenin in a dark suit and white cravat.

[illegible]

- Күреу киңлегенң тар булуы (күззе йөрөтмәйсә бер юлды тулыһынса күрмәү);
- Хәтер һәм игтибарлылык насар үсешкән (озон һөйләмдәрҙең башын һөйләмде укып бөткәнсе оноту);
- Антиципация күренеше үсешмәгән (Укыған һүзҙең мәғәнәһен тиз аңламау);
- Регрессия (текстың бер өлөшөн бер нисә тапкыр карау);
- Артикуляцияның насар үсеше. Һ.б.
- Эстән укый белмәү;

Экспресс-диагностика
1 минутта нисә предметты исәләгез?

Һөҙөмтәләр

- 6 һәм унан азрак – хәтер күләме түбән.
- 7-нән 12-гә тиклем – хәтер күләме уртасанан кәм.
- 13-тән 17-гә тиклем – хәтер күләме яхшы!
- 18-ҙән 21-гә тиклем – хәтер күләме шәп!!
- 22-нән югары – һеҙҙең хәтер күләме феноменаль!!!

Хәтер – ул катмарлы психик процесс, баш мейеһенең мәғлүмәтте һаҡлау һәм иҫкә төшөрөү, онотоу.

Мнемотехника – ул иҫтә калдырыу, хәтер күләмен киңәйтеү өсөн төрлө ассоциация алымдарын һәм ысулдарын куллану.

Байрам

«Туған тел»

Мин татҡымдың сәскә күргәнен
Баш ҡартамдыҡ һәм йәшәгән.
Йәшәгән де - йәшәгән йәшәгән
Хуш кеше бер сәхәр халыҡын.
Р. Ғарипов

--Эйе, тиз һәм аңлы укыр өсөн хәтер, фекерләү кеүәһе, күреү даирәһе үсешкән булырға тейеш.

-Әйҙәгез башта хәтергә тукталып үтәйек.

--- ---Текст нимә тураһында булды?

---- Ә һеҙҙең хәтерҙәрегез ни тиклем үсешкән, бер тапкыр укығанда ук хәтерегеҙҙә барыһы ла каламы, әйҙәгез тикшереп карайыҡ. Утыз секунд эсендә слайдтағы предметтарҙы күберәк хәтерҙә калдырырға тырышығыҙ. Башланьыҡ.

Картинки.

----- Яуаптар. (Кем күпме предмет хәтерендә калдырған) Һөҙөмтә экранда.

• Хәтер – ул катмарлы психик процесс, баш мейеһенең мәғлүмәтте һаҡлау һәм иҫкә төшөрөү, онотоу. Улар тиз укыу һәләтенә эйә булыу өсөн баш мейеһендәге иң төп процесстар.

Был процесстарҙы үстөрөргә Мнемотехника ярзам итә.

- **Мнемотехника** – ул зур күләмле мәғлүмәтте хәтерҙә калдырыу өсөн, хәтер күләмен киңәйтеүгә йүнәлтелгән төрлө алымдар һәм ысулдар йыйылмаһы.

Мәсәлән: ассоциация, пиктограмма, Цицерон бүлмәһе.

Ошо алымдарҙың береһе Пиктограммаға тукталып үтәйек.

Пиктограмма-ул хәтерҙә калдырыу өсөн һүрәтле языу. Тексттағы, йәки шиғырҙағы төп һүҙҙәрҙе символдар, йә һүрәттәр ярҙамында биреү. Укыусыларға пиктограмманы өйрәткәндә иң беренсе һүҙҙәргә һүрәттәр төшөрөп, хәтерҙәрендә калдыралар. Мәсәлән: байрам һүҙенә флажок, салют, шарҙар төшөрәләр. Ә “байрам” һүҙен һеҙ ниндәй һүрәт ярҙамында хәтерегеҙҙә калдырыр инегеҙ. (Яуаптар)

■ Әйҙәгез Рәми Ғариповтың “Туған тел” шиғырына пиктограмма эшләйек.

- Ә ошо пиктограммала ниндәй шиғыр йәшерелгән?

Слайд

Шулай итеп, мнемотехника һәм ассоциация алымы хәтерҙә нығытыуға ярзам итһә, күреү даирәһен киңәйтеүгә лә бик күп кызыклы күнегеүҙәр бар. Мәсәлән дәрестә Шульте таблицаны

Шулте таблицаны

14	9	2	21	13
22	7	16	5	10
4	25	11	18	3
20	6	23	8	19
15	24	1	17	12